

Jaargang 37, nummer 3,
oktober 2012

Historische vereniging voor de IJsseldelta Jan van Arkel

0 100 200 300 400 500 Meter.

B

C

D

E

F

Inhoud

KAMPEN IN DE TWEEDE WERELDOORLOG: EEN TUSSENBALANS - <i>Jaap van Gelderen</i>	2
PORTFOLIO: HET JAAR 1942 - <i>samenstelling Jaap van Gelderen</i>	7
EEN VLIEGTUIG IN DE POLDER (1944-1945) - <i>Daan Gunnink</i>	19
EXECUTIE BIJ 'WOESTE HOEVE' - <i>Laurens Hooisma</i>	22
ZWIER STOEL † - <i>Johan Prins</i>	25
WILLEM G. VAN MAANEN † - <i>Jaap van Gelderen</i>	27
LIES VAN VLIET - 90 JAAR (7 AUGUSTUS 2012) - <i>Jaap van Gelderen</i>	29
BOEKAANKONDIGING: HENK DE KONING, DE ZAAK SIEBRAND - <i>Johan Prins</i>	30

Ten geleide

Na de themanummers over plaatselijke historie (Wilsum en IJsselmuiden) volgt nu een aflevering waar gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog in Kampen centraal staan. Het grote verhaal over de oorlogsperiode in stad en omgeving ontbreekt nog, toch worden de bouwstoffen van alle kanten aangedragen. De lezers worden o.m. teruggevoerd naar 1942, 70 jaar geleden, en de herinneringen aan deze gebeurtenissen in latere tijden.

Ons Tijdschrift moet verder gaan zonder mv. drs. Dicky Haze, jarenlang de voorzitter van de redactiecommissie. Haar nieuwe baan, buiten Kampen, vergt veel tijd en energie, zodat zij helaas moest bedanken voor haar meedenken met ons blad. Graag willen wij haar ook hier hartelijk dankzeggen voor die vele jaren van trouwe inzet en de wens uitspreken dat zij in haar nieuwe werkring voldoening zal vinden. Natuurlijk hopen wij zo nu en

dan nog van haar te mogen 'profiteren': zij bezit immers een schat aan kennis van de Kamper historie!

Dit keer veel personalia. Twee in memoriams: de landbouwer Zwier Stoel, man van initiatief voor het agrarisch erfgoed en de auteur Willem G. van Maanen die in twee romans het leven in een stadje als K. schetste en daarmee jong en oud een spiegel voorhoudt. Een vrouw van verdienste op historisch terrein werd 90 jaar jong, zogezegd: Lies van Vliet gefeliciteerd!

De boekbespreking voert ons weer terug naar de Wereldoorlog. Centraal staat de persoon en reputatie van J.W. Siebrand, de bekende drankenhandelaar. Journalist Henk de Koning heropent het debat aan de hand van deels onbekende dossiers. Maar of het onderzoek hiermee gesloten kan worden verklaard?

Jaap van Gelderen

PORTFOLIO - Het jaar 1942

Jaap van Gelderen

Winter 1941-1942

De winter van 1941-1942 gold als koudste na 1789. In januari zette de winter eerst echt door met zware sneeuwval, waardoor het hele leven lam kwam te liggen. Op 22 januari werd de Elfstedentocht gereden. Halverwege de maand maart eindigde de barre winter. De maatregelen tegen de Joden gingen onverminderd door. Registratie, isolement, terrorisering. In 1942 zou het isolement 'voltooid' worden met het verplicht dragen van een gele Davidster op de kleding, de wegvoering kon beginnen. Stapsgewijs: sommigen naar werkkampen, anderen direct naar Westerbork en van hieruit naar concentratiekampen. In april 1943 was het Joden verboden zich in de 'provincie' te bevinden. Verblijf was illegaal geworden. De eerste razzia vond reeds in juni 1941 plaats in Amsterdam, in het najaar van 1941 ook in Twente en Zwolle. De doodsberichten druppelden binnen: Mauthausen. De synagoge van Deventer was reeds in juli 1941 door stadsterroristen (W.A.-ers onder leiding van jhr. E.F. Sandberg) kort en klein geslagen.⁽¹⁾ De bioscopen draaiden 'Der Ewige Jude', een anti-semitische film. Overal verschenen bordjes 'Verboden voor Joden'. Boekhandelaar G. Bos weigerde een dergelijk bordje in zijn leesbibliotheek (Oudestraat 43) te plaatsen en werd in het Arnhemse Huis van Bewaring opgesloten. Hulp aan Joden was verboden. Toch waren er, ook in Kampen en omgeving, die Joden hulp boden bij de onderduik.

Het gezin Sam. Boektje - Esther Cohen uit de Oudestraat 39a, bestond uit vader moeder, zoon en twee dochters. Joop was student medicijnen aan de Universiteit van Amsterdam, de studie werd hem verder verboden; in april 1942 huwde hij met Anna Cozijn, om samen sterk te staan voor de toekomst (30 september 1942 Auschwitz). Saartje, roepnaam Zus, had afwisselend in Kampen en Amsterdam, gewerkt in de winkelbranche; zij was nu werkloos en terug op de thuisbasis;

haar vriend was Maurits Troostwijk uit Zwolle (1918-1944). Bep, de jongste dochter, bezocht het Joodsch Lyceum in Zwolle: het Gemeentelijk Lyceum was verboden gebied voor haar.⁽²⁾ Deportatie van dit gezin 18 november 1942; van Westerbork naar Auschwitz 29 november 1942, waar de vrouwen en ook de oude vader Jozef Boektje (Blokzijl 1858) direct naar de gaskamers gingen. De sterfdatum van Sam. Boektje wordt